

ภาคผนวก

ตารางสงเคราะห์วิปัสสนาภูมิ ๖ ลงใน สติปัฏฐาน ๔ และรูป - นาม^๑

วิปัสสนาภูมิ ๖	สติปัฏฐาน ๔				รูป-นาม	
	กาย	เวทนา	จิต	ธรรม	รูป	นาม
ขั้นที่ ๕						
๑) รูปขั้นที่	๑			๑	๑	
๒) เวทนาขั้นที่		๑		๑		๑
๓) สัญญาขั้นที่			๑	๑		๑
๔) สังขารขั้นที่			๑	๑		๑
๕) วิญญาณขั้นที่			๑	๑		๑
อายตนะ ๑๒	กาย	เวทนา	จิต	ธรรม	รูป	นาม
๑) จักขายตนะ	๑			๑	๑	
๒) โสทายตนะ	๑			๑	๑	
๓) ชานายตนะ	๑			๑	๑	
๔) ชิวหายตนะ	๑			๑	๑	
๕) กายายตนะ	๑			๑	๑	
๖) มนายตนะ			๑	๑		๑
๗) รูปายตนะ	๑			๑	๑	
๘) สัททายตนะ	๑			๑	๑	
๙) คันธายตนะ	๑			๑	๑	

^๑ ดูใน พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ธรรมจารักษ์ (ประเสริฐ มนต์เสวี), เอกสารประกอบการสอน รายวิชา สติปัฏฐานภาวนา, หน้าที่ ๓๖๖ - ๓๗๐.

๑๐) รสายนณะ	๑			๑	๑	
๑๑) โผฏฐัพพายนณะ	๑			๑	๑	
๑๒) อัมมายนณะ			๑	๑	๑	๑
วิปัสสนาภูมิ ๖	สติปัฏฐาน ๔				รูป - นาม	
	กาย	เวทนา	จิต	ธรรม	รูป	นาม
ธาตุ ๑๘						
๑) จักขุธาตุ	๑				๑	
๒) โสตรธาตุ	๑				๑	
๓) ฆานธาตุ	๑				๑	
๔) ชิวหาธาตุ	๑				๑	
๕) กายธาตุ	๑				๑	
๖) มโนธาตุ			๑			๑
๗) รูปธาตุ	๑				๑	
๘) สัทธาธาตุ	๑				๑	
๙) คันธธาตุ	๑				๑	
๑๐) รสธาตุ	๑				๑	
๑๑) โผฏฐัพพธาตุ	๑				๑	
๑๒) อัมมธาตุ			๑		๑	๑
๑๓) จักขุวิญญาณธาตุ			๑			๑
๑๔) โสตวิญญานธาตุ			๑			๑

๑๕) ฆานวิญญูณธาตุ			๑			๑
๑๖) ชิวหาวิญญูณธาตุ			๑			๑
๑๗) กายวิญญูณธาตุ			๑			๑
๑๘) มโนวิญญูณธาตุ			๑			๑

อินทรีย์ ๒๒	สติปัฏฐาน ๔				รูป - นาม	
	กาย	เวทนา	จิต	ธรรม	รูป	นาม
๑) จักขุนทรีย์	๑				๑	
๒) โสติดินทรีย์	๑				๑	
๓) ฆานินทรีย์	๑				๑	
๔) ชิวหินทรีย์	๑				๑	
๕) กายินทรีย์	๑				๑	
๖) อิตถินทรีย์	๑				๑	
๗) ปุริสินทรีย์	๑				๑	
๘) ชีวิตินทรีย์	๑				๑	
๙) มนินทรีย์			๑			๑
๑๐) สุขินทรีย์		๑				๑
๑๑) ทุกขินทรีย์		๑				๑
๑๒) โสมนัสสสินทรีย์		๑				๑
๑๓) โทมนัสสสินทรีย์		๑				๑
๑๔) อุเบกขินทรีย์		๑				๑

๑๕) สัทธินทรีย์				๑		๑
๑๖) วิริยินทรีย์				๑		๑
๑๗) สตินทรีย์				๑		๑
๑๘) สมาธินทรีย์				๑		๑
๑๙) ปัญญินทรีย์				๑		๑
๒๐) อัญญุตตัณญูสสามิตินทรีย์				๑		๑
๒๑) อัญญินทรีย์				๑		๑
๒๒) อัญญาตาวินทรีย์				๑		๑
อริยสัจ ๔	สติปัฏฐาน				รูป-นาม	
	กาย	เวทนา	จิต	ธรรม	รูป	นาม
๑) ทุกขอริยสัจ				๑		๑
๒) ทุกขสมุทัยอริยสัจ				๑		๑
๓) ทุกขนิโรธอริยสัจ				๑		๑
๔) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ				๑		๑
ปฏิจจสมุปบาท ๑๒	กาย	เวทนา	จิต	ธรรม	รูป	นาม
๑) อวิชชา				๑		๑
๒) สังขาร			๑			๑
๓) วิญญาณ			๑			๑
๔) นามรูป	๑		๑		๑	๑
๕) สฬายตนะ	๑				๑	
๖) ผัสสะ				๑		๑

๗) เวทนา		๑				๑
๘) ตัณหา				๑		๑
๙) อุปาทาน				๑		๑
๑๐) ภพ	๑			๑	๑	
๑๑) ชาติ	๑			๑	๑	
๑๒) ขรามรณะ (โสกะ ... อุปายาส)	๑	๑			๑	

อธิบายชั้น ๕ อันเป็นภูมิของวิปัสสนา

เบญจชั้น มี ๕ คือ

- ๑) รูปชั้น (กองรูป มีหน้าที่แตกดับ)
- ๒) เวทนาชั้น (กองเวทนา มีหน้าที่สลายรูปแตกดับ)
- ๓) สัญญาชั้น (กองสัญญา มีหน้าที่จำรูปแตกดับ)
- ๔) สังขารชั้น (กองสังขาร มีหน้าที่ปรุงแต่งรูปแตกดับ)
- ๕) วิญญาณชั้น (กองวิญญาณ มีหน้าที่รู้รูปแตกดับ)

ชั้นทั้ง ๕ นี้ก็ไม่ใช่อื่นไกลที่ไหน ได้แก่ พระปรมาตมธรรมนั่นเอง อุปมาเหมือนป่าไม้ เมื่ออยู่ในป่า เรียกว่า ต้นไม้ เมื่อนำมาใช้ทำบ้านเรือน เรียกว่า เสาบ้าง พื้นบ้าง คานบ้าง เป็นต้น ฉนั้นใด แม้ชั้น ๕ ก็เอา ปรมาตมธรรม ๓ (เวณนิพพาน) มาเป็นฉนั้น ส่วนพระนิพพานไม่นับเข้าเป็นชั้น เรียกว่า “ชั้นวิมุตติ” พ้นจากชั้น ๕ (ชั้น ๕ นี้ คือ รูปนาม นั่นเอง)

สงเคราะห์พระปรมาตมธรรมลงเป็นชั้น ๕ ดังนี้

- ๑) รูปชั้น คือ รูปธรรม (รูป ๒๘ รูป)
- ๒) เวทนาชั้น คือ นามธรรมเจตสิก (เวทนาเจตสิก ๑ ดวง)
- ๓) สัญญาชั้น คือ นามธรรมเจตสิก (สัญญาเจตสิก ๑ ดวง)
- ๔) สังขารชั้น คือ นามธรรมเจตสิก (เจตสิกที่เหลือ ๕๐ ดวง)
- ๕) วิญญาณชั้น คือ นามธรรมจิต (จิต ๘๙ หรือ ๑๒๑ ดวง)

รวมนามธรรมเจตสิก ๓ กับ นามธรรมจิต ๑ เป็นนามชั้น ๔ เรียกว่า นามธรรม ส่วนรูปชั้น คงเป็น รูปธรรม^๒

^๒ สุจินต์ บริหารวนเขตต์, ปรมาตมธรรมสังเขป จิตตสังเขป และภาคผนวก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ศุภสกลาตพรว, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓๓ - ๒๔๔.